

Părintele SOFIAN

**SMERENIA ȘI DRAGOSTEA,
ÎNSEMNELE TRĂIRII ORTODOXE**

Ediția a IV-a revizuită și adăugită

Tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Prefață de Prof. Acad. Virgil Cândea

*Ediție îngrijită și postfață de
Protosinghel Teofan Popescu*

DOXOLOGIA
Iași, 2022

TOATĂ VIAȚA PĂRINTELUI SOFIAN „A FOST O LUMINĂ PE CARE A ÎMPĂRTĂȘIT-O ALTORA!”¹

*Înaltpreasfințitul Părinte Teofan,
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei*

Părintele Sofian a fost un chip al dragostei, al blândeții și al smereniei, prin excelență! L-aș putea compara cu o lumânare care s-a consumat pentru a-i lumina pe alții. Toată viața lui a fost o lumină pe care a împărtășit-o altora. Sunt trei aspecte principale prin care se poate spune că Părintele a răspândit lumină în jurul său.

În primul rând, a fost unul dintre cei mai mari pictori pe care i-a avut Biserica Ortodoxă Română. Miile de ore petrecute pe schele pentru a picta biserici – în țară sau în Orientul Apropiat, aceasta reprezintă dragostea sa cea dintâi, în care s-a simțit întotdeauna atât de bine, pe care a slujit-o cu atâta demnitate și de care nu s-a despărțit decât în ultimii ani ai vieții, când mâna sa tremurândă nu-i mai permitea să picteze.

¹ Acest *Cuvânt înainte* reprezintă transcrierea unei conferințe susținută de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Teofan la București, în anul 2003.

Printre ultimele icoane pictate de Părintele Sofian se numără și cea a Sfântului Antim Ivireanul, care a fost canonizat în 1992. Iată că, la 82 de ani, Părintele încă mai picta minunat de frumos... Nu numai icoana Sfântului Antim, ci și cea a Sfinților Români este pictată tot de precuvioșia sa. Biserica Mănăstirii Dealu, Biserica Radu-Vodă și multe alte biserici mărturisesc cât de aproape de Dumnezeu se simțea Părintele atunci când, cu mâna pe penel, se silea să zugrăvească chipul Maicii Domnului, al Mântuitorului Hristos, al sfinților pe care i-a iubit așa de mult întotdeauna.

În al doilea rând, Părintele a ars și a luminat tainic precum o lumânare, întrucât slujea atât de des Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie. Poate vă aduceți aminte cum, în fiecare dimineață, la Mănăstirea Antim, îl vedeai apropiindu-se de biserică, sfielnic, fiind așteptat întotdeauna de un grup de credincioși care îi cereau bani sau aveau nevoie de un sfat ori voiau să se spovedească. Îmi aduc aminte că, în ultima sa perioadă de viață, din cauza bolilor trupești, slujea mai rar, dar venea la Sfânta Liturghie și se așeza împreună cu Părintele Adrian în Sfântul Altar. Își lua epitrahilul și stătea acolo, pe un scaun, în timp ce la strană se citeau Ceasurile. La începutul Sfintei Liturghii, când se trăgea dvera și îl observau credincioșii, în Biserică era așa, un fel de „Ah!”, ca o descoperire, un fel de ușurare pentru că îl vedeau acolo pe Părintele Sofian, așezat în Sfântul Altar. Nu vorbea, nu slujea, dar pentru credincioși era suficient. Părintele era acolo!

În al treilea rând, el a ars ca o lumânare la scaunul de spovedanie. Câte sute și mii de spovedanii o fi împlinit acest bărbat, singur numai Dumnezeu știe! Atâtea ceasuri pe zi aloca acestei relații personale cu credinciosul, la Sfânta Spovedanie! Cu câte păcate s-a împovărat acest om, de-a lungul vieții sale, iarăși numai Dumnezeu știe... Eu știu un singur lucru: dacă spovedania i-a fost crucea grea pe care a dus-o de-a lungul vieții sale întregi, tot dedicarea sa spovedirii credincioșilor a fost cea care i-a dăunat iremediabil sănătății. Vă aduceți aminte cum stătea până seara, târziu, acolo, în partea stângă a Sfântului Altar și veneau creștinii în număr atât de mare, pentru mărturisire. Toți credincioșii doreau să se apropie mai mult de Părintele, ca nu cumva să le-o ia altul înainte; se apropiau atât de mult, la doi-trei metri, încât Părintele, ca nu cumva să se audă ce spune penitentul, se apleca cu urechea mai aproape de gura celui care se spovedea. Și atunci, stând așa, ore întregi aplecat într-o parte, cu șira spinării îndoită, până la urmă i-a apărut acea suferință de care nu s-a mai putut vindeca până la sfârșitul vieții. Cu toate îngrijirile de pe urmă, nu s-a mai putut face mare lucru.

Ar trebui amintiți și anii de suferință din temniță, unde a fost închis pentru că a luat parte la fenomenul numit „Rugul Aprins”. Ar trebui să amintim dragostea sa pentru Basarabia care l-a oferit lumii întregi și de care nu s-a simțit niciodată despărțit. Ce mare bucurie avea când întâlnea călugări de la Dobrușa, mănăstirea unde depusese voturile monahale!

Îmi aduc aminte că, prin anii '95-'96, am plecat împreună cu Părintele în Basarabia. Am plecat din București până la Tiraspol ca să-l căutăm pe Ilie Ilașcu, acolo, în temniță. Îmi amintesc, când am intrat pe teritoriul Basarabiei, cât de fericit era Părintele Sofian și cum se simțea ACASĂ până tocmai acolo unde era Ilie Ilașcu. Nu pot uita cum palpita de bucurie când a ajuns din nou pe pământurile natale, după o absență destul de îndelungată. Acel pelerinaj a avut ca misiune să-i transmită fratelui Ilie Ilașcu un cuvânt de îmbărbătare din partea Părintelui Patriarh Teoctist. Și cine putea fi mai potrivit pentru a duce acel mesaj, față către față, decât Părintele Sofian?

Și un ultim cuvânt. Am amintit de spovedanie. Aș dori să dau și eu o mărturie personală despre Părintele Sofian în ceea ce privește scaunul de spovedanie. Căci am avut și eu bucuria, din momentul în care am venit la București, prin anii '90, și până în ceasul morții sale, chiar și după ce am plecat la Craiova, să-l am ca duhovnic. Asta pe de o parte. Iar pe de altă parte, din însărcinarea Preafericitului Părinte Patriarh, până în octombrie 2000, când am plecat la Craiova, am fost împreună așazișii conducători ai Mănăstirii Antim. Părintele Sofian era mai mult cu problemele liturgice, iar eu mai mult cu treburile gospodărești ale mănăstirii. Știți că, uneori, când sunt două persoane cu responsabilități în același loc, pot apărea ispite. Eu vreau să aduc această mărturie: n-am simțit niciodată din partea Părintelui Sofian vreo abordare diferită în a administra din punct de vedere

economic, uman sau duhovnicesc treburile Mănăstirii Antim.

Și ce mai pot mărturisi acum, după un an și jumătate, cât a trecut de la ultima spovedanie? În clipele când te spovedai aveai sentimentul acesta – că-ți descarci sufletul fără pic de reținere. Simțeai că Părintele îți preia toată greutatea de pe suflet. Îți dădea câteva sfaturi, acolo, la sfârșit, care erau foarte importante, dar parcă nu acest lucru era esențialul. Cel mai important era că simțeai cum te ascultă, simțeai că participă la durerea ta, simțeai cum îți preia toată povara pe care o aveai pe umeri și pe inimă. În momentul în care te ridicai de la pământ, te simțeai cu totul alt om. Simțeai că pleci acasă cu multă putere în suflet, că-ți poți lua de la capăt viața, că-ți poți duce mai ușor crucea, cum a fost a mea, de arhiereu vicar, pe atunci, și, mai pe urmă, aceea de Mitropolit al Olteniei. Chiar și după ce am plecat în cetatea Băniei, veneam destul de des la București și făceam tot posibilul să ajung la spovedanie, la Părintele. Mă întorceam de fiecare dată la Craiova cu mult mai multă tărie și cu mult mai mult curaj, pentru că-mi răsunau în minte și în inimă cuvintele Părintelui: „Nu te lăsa, Părinte! Mergi mai departe, Dumnezeu e cu tine! Prin câte greutateți am trecut și eu...”. Am făcut această mărturisire personală nu de dragul mărturisirii. Sunt sigur că, pe lângă alte aspecte ale relației pe care cei mai mulți dintre dumneavoastră ați avut-o cu Părintele Sofian, această stare de mulțumire sufletească, de liniștire desăvârșită după o convorbire cu Părintele,

după ce dânsul ți-a ascultat focul inimii, este starea sufletească definitivă pentru toți cei care au avut binecuvântarea din partea lui Dumnezeu de a se spovedi la sfinția sa.

Părintele Sofian s-a născut în cer. Așa spuneau părinții de mai înainte de noi: „S-a născut în cer”, nu a murit. Și ne întristăm. Și noi, cei de la Mănăstirea Antim, și ascoriștii care l-au avut ca duhovnic, și pictorii de biserici, și Basarabia... Ne întristăm cu toții. Pe de o parte. Dar, până la urmă, toți ne bucurăm. Ceea ce a făcut Părintele Sofian pentru noi în această lume pământească este de o importanță imensă! Dar ceea ce face Părintele Sofian acolo Sus, în fața Tronului Preasfintei Treimi, și pentru arhieriei pe care i-a avut ca fii duhovnicești, și pentru ascoriști, și pentru basarabeni, și pentru pictori, înseamnă cu mult mai mult. Pentru că plecarea lui dincolo înseamnă un plus de relație cu toți cei pe care i-a cunoscut și, cu certitudine zic, înseamnă și o intrare în relație cu cei care nu l-au cunoscut fizic, dar încep de acum să-l descopere, prin cărțile duhovnicești și prin înregistrările și mărturiile rămase. Vă doresc tuturor numai bine! Rămâneți cu Dumnezeu și cu Părintele Sofian!

PREFAȚĂ² la a treia ediție

Profesor Academician Virgil Câdea († 2007)

Despărțirea de Părintele Sofian, de la care au trecut – iată! – doi ani, a prilejuit ucenicilor lui și tuturor celor care au avut privilegiul de a se bucura de povețele sale și de harul pe care îl răspândea personalitatea sa, reflecții mai profunde privitoare la prezența providențială a sfinției sale în viața duhovnicească a românilor din secolul XX.

La întrebarea privind înțelesul de căpetenie al întâlnirilor noastre cu Părintele Sofian, am putea da, deocamdată, câteva răspunsuri. Părintele Arhimandrit face parte din șirul neîntrerupt al marilor Stareți din Biserica Ortodoxă Română. Strămutat dincoace de Prut, în România liberă, în bejania lui din partea ocupată a Moldovei, Părintele Sofian a adus cu dânsul, în obștile în care a petrecut, o tradiție de viețuire monahală păstrată cu scumpătate după cotropirea din 1812. Era predania Cuviosului Paisie de la Neamț. Părintele

² Prefața a fost alcătuită în anul 2004.

Sofian era – prin învățătură și prin trăire – un paisian. Venit în România, sfinția sa, alături de alți călugări basarabeni, a primit adăpost și loc de împlinire launtrică în lavre de aceeași tradiție paisiană: Căldărușani și Cernica. Prin prezența sa și a fraților săi de călugărie care s-au bucurat de același adăpost, s-a continuat, în aceste obști din Țara Românească duhul împlinirii duhovnicești pe care l-a slujit și l-a răspândit Cuviosul Paisie și ucenicul său iubit Gheorghe. În cele două obști amintite, Părintele a întâlnit și a consolidat învățăturile marilor Stareți de odinioară, de la Sfântul Ierarh Calinic până la Cuviosul Antipa Dinescu și ucenicii săi. Întărit în lucrarea sa de învățatura Părinților filocalici (împropătată de Părintele Stăniloae și de pilda unui isihast al vremurilor noastre venit chiar din infernul totalitar sovietic³) și sporit prin propriile sale încercări din temnițele comuniste, Părintele Sofian a fost, în același timp, legătura vie între cea mai bună tradiție monastică românească și cea din vremea noastră. Nu trebuie uitată, de asemenea, importanța apartenenței Părintelui la cel mai însemnat curent de orientare ortodoxă românească pentru intelectualii din anii imediat următori celui de-al Doilea Război Mondial: mișcarea duhovnicească a „Rugului Aprins”.

Desăvârșirea duhovnicească a Părintelui Sofian l-a chemat, în mijlocul celui mai încercat veac din viața spirituală și socială a românilor, la ascultări pe care puțini părinți le-ar fi primit și împlinit într-un mod atât de bineplăcut lui Dumnezeu. A fost Starețul

³ Este vorba de Părintele Ioan Kulăghin.

Mănăstirilor Antim și Plumbuita. În ctitoria marelui Sfânt Ierarh Antim Ivireanul și-a asumat o misiune care depășea viața călugărească: aceea de îndrumător, de povățuitor de suflete în rândul credincioșilor din București, capitala țării fiind un tărâm al multor creștini păzitori ai credinței, căutători de adevăr și desăvârșire, dar, în același timp, și un loc încercat de ispite și de rătăcirii, mai mult decât oricare alt oraș al României. *Părintele Sofian a fost, prin excelență, duhovnicul român al epocii moderne.* Acolo, la Antim, în perioada cotropirii comuniste, Părintele a împlinit marea voință a sfântului ctitor, adăugând la diata lui privind milostenia, viața de obște, păzirea rânduielilor monahismului ortodox, rânduieli liturgice exemplare, așa cum în Țara Românească numai la Mănăstirea Antim se păzeau cu atâta atenție și frumusețe. Reflecții și inspirații viitoare ale celor care l-au cunoscut pe Părintele Sofian, l-au ascultat și i-au trăit învățăturile, se vor adăuga, neîndoielnic, în timp, povestind și alte fapte mari ale sfinției sale, alte împliniri și alte trăsături ale personalității sale.

Culegere de povățuiri duhovnicești, contemporană nouă – așadar, o dovadă că gândirea și trăirea creștină sunt nu numai cu puțință, ci vii și lucrătoare în această epocă pe care Cuviosul Paisie, Starețul Mănăstirii Neamț, o numea, încă de acum trei veacuri, „vremile cumplite de acum” –, cartea de față este, deopotrivă, un document al vieții religioase românești de la cumpăna dintre al doilea mileniu și cel de-al treilea. Înțelegerea deplină a acestor sfaturi către sufletul tânăr,

rostite de Părintele Arhimandrit Sofian, se cuvine a fi adâncită prin referiri la această filiație spirituală a sfinției sale, la ucenicia sa în vetre vestite ale monahismului nostru de dincolo și dincoace de Prut, prin mărturii despre Părinții de un gând și de o viețuire cu dânsul din Mânăstirile Cernica, Sfântul Antim sau Plumbuita, precum Ioan cel Străin, Daniil (Sandu Tudor), Petroniu, Benedict Ghiuș, Felix Dubneac, Damian Stogu și alții.

În anii imediat următori celui de-al Doilea Război Mondial, în special până la întelețirea prigoanei comuniste (dar și după aceea), se aflau în București sfinte lăcașuri cu viață liturgică intensă, cu slujitori de mare vrednicie; erau duhovnici îmbunătățiți care au împlinit împreună misiunea providențială de îmbărbătare și îndrumare creștină a credincioșilor Bisericii noastre.

Cursul vieții duhovnicești într-o comunitate creștină se aseamănă adesea firelor de apă numite ponoare, când se strecoară pe sub pământ, și izbucuri, când ies din nou la suprafață.

Tradiția rugăciunii neîncetate și a căutării căilor desăvârșirii părea să fi intrat la noi într-o perioadă de secetă în secolul al XIX-lea, după înflorirea învățăturilor filocalice și a viețuirii monahale din deceniile de aur ale reînnoirii isihaste de sub poava Cuviosului Paisie și a ucenicilor lui. Dar undele cristaline și dătătoare de viață ale Tradiției au ieșit din nou la lumină, curate și puternice, în anii dintre cele două Războaie Mondiale. Ele au făcut să rodească ogorul credinței românești atunci când râvna trezvitoare a Părintelui Dumitru Stăniloae și a duhovnicilor din sihăstriile

Carpaților le-a deschis matcă nouă celor însetați de apă săltătoare întru viață veșnică, din care cel ce va bea „nu va mai înseta în veac” (Ioan 4, 14). În ponoare, sub cele patru decenii de suspiciune și represiune oficială față de orice manifestare de misticism, aceste izvoare de apă vie au fost păstrate limpezi în taina relației dintre duhovnici și ucenici, arătându-și din nou puterea regeneratoare în Biserica Ortodoxă Română, care fusese umilită, nedreptățită, dar nebiruită.

Care au fost resursele de Adevăr și de trăire ce au întărit creștinătatea românească în anii ei de încercare, s-a văzut, după decembrie 1989, din ridicolul ofensivei sectelor trimise pentru o misiune inutilă și absurdă într-o țară în care Cuvântul dumnezeiesc fusese predicat cu două milenii în urmă de Sfântul Apostol Andrei, întemeindu-se astfel una dintre cele mai vechi și mai puternice Biserici. S-a văzut, de asemenea, din cererea și răspândirea îmbelșugată a cărților duhovnicești – mult timp interzise de cenzura ateistă –, a acestor izvoare de învățătură și de viețuire creștină pe care se întemeiasă, cu cinci veacuri în urmă, însăși cultura românească. S-a văzut, mai ales, din întoarcerea către Cuvântul dumnezeiesc a celor poate încă neștiutori de puterea Lui ziditoare, cum ar fi tinerii studioși ai acestei țări – nu numai teologi, ci din toate ramurile cunoașterii, dornici, pentru viața lor, de teme sigur și de orientare nerătăcită –, căutători ai Luminii care risipește întunericul și confuzia „veacului cumplit de acum”.

Cartea de față, ajunsă acum la o a treia ediție îmbunătățită, este rodul unei ascultări încredințate de

Părintele Sofian unui ucenic al sfinției sale, fost președinte al Asociației Studenților Creștini Ortodocși Români (ASCOR) din București, în anii '90, care a devenit între timp ieromonah. Volumul înmănunchează cuvinte ziditoare ce împletesc firul tradiției paisiene cu experiența grupului de rugăciune și de reflecție creștină „Rugul Aprins”. Aceste cuvinte sunt adresate nu numai tinerilor din mănăstiri sau din lume, ci oricui își începe urcușul duhovnicesc, pentru că, în acest domeniu, cei mai mulți suntem abia la începutul drumului, indiferent de vârstă.

Citind frumoasele învățături adunate între coperțile acestei tipărituri de suflet, să rămânem recunoscători Părintelui Stareț pentru povețele sale, cunoscând că mulțumirea noastră i-o putem arăta mai ales prin împlinirea celor pe care cu înțelepciune și cu dragoste ni le-a spus.

„VOI CINE ZICEȚI CĂ SUNT EU?”⁵

(Marcu 8, 29; Luca 9, 20)

Când unii oameni nu găsesc răspuns la întrebarea Ta: „Voi cine ziceți că sunt Eu?”, atunci eu, Doamne, sunt fericit că pot să Te văd, Dumnezeu-Om și Om-Dumnezeu.

În scutecele sărace, pe paiele din ieslea grajdului întunecos din Betleem, Te văd om! În glasul îngerilor, în Lumina care Îți învăluie locuința săracă, Te recunosc Dumnezeu!

Când fugi în Egipt de frica lui Irod, Te văd om slab. Când, în Egipt, văd idolii din temple striviți la pământ prin sosirea Ta, Te văd Dumnezeu Atotputernic.

Când, în Nazaret, înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, crești cu anii și cu înțelepciunea, Te văd om care n-ai ajuns încă la vârsta desăvârșită.

Iar când, la doisprezece ani, stai în mijlocul învățătorilor din Templu, ascultându-i și întrebându-i, pe lângă uimirea cărturarilor mă uimesc și eu, și mărturisesc înțelepciunea veșnică, ascunsă în omenitatea Ta.

⁵ Betleem, 1970. Text înmănat de Părintele Sofian la sfârșitul anilor '90, pentru a fi publicat în această carte.

Om ești când Ți-e foame, om ești când dormi în corabie. Dar când umbli pe valuri, când poruncești furtunii și vânturilor, când saturi cinci mii de oameni cu cinci pâini, Te văd Dumnezeu.

Când Te cobori în râu și Te botezi, când Te plângi că nu ai nici o piatră pe care să-Ți odihnești capul, când Te lași prins și legat, Te văd om, înconjurat de neputințe omenești.

Când însă cerul se deschide și, de sus, Dumnezeu-Tatăl glăsuiește: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Care am binevoit” (Matei 3, 17), când așterni la pământ pe călăii Tăi, când, sub picioarele Tale, pământul se cutremură, când soarele se întunecă, nesuferind să vadă Răstignirea Ta, atunci Te văd Dumnezeu.

Când Te văd mort pe Cruce, Îl văd pe omul durerilor. Om ești în mormântul pecetluit.

Când ieși din mormânt nesticând pecetele, ești Dumnezeu.

Cu acești ochi, cu această inimă, cu această credință mă apropii și eu de ieslea săracă din Betleem, care a fost leagănul Tău, Doamne! Îmi plec genunchii împreună cu păstorii cei simpli și cu magii cei înțelepți și mă închin Dumnezeului meu, făcut Om pentru mine și pentru noi toți!

**„SĂ TRĂIM ÎN LUMINĂ
PENTRU CA ÎN LUMINĂ SĂ TRECEM
DUPĂ CE IEȘIM DIN ACEASTĂ VIAȚĂ!”⁶**

*Când ne rugăm cu pocăință, avem această liniște – că
Dumnezeu este cu noi • Domnul Iisus Hristos
nu ne-a mințit niciodată!*

Drați tineri plini de entuziasm creștin! De când sunt așa cum mă vedeți și cum mă știți, o singură mângâiere mare am: dreptatea lui Dumnezeu. Niciodată nu m-am poticnit în această stare de boală. De atâta vreme bolnav, aproape opt sau nouă luni, nu am simțit totuși nici un fel de poticnire sufletească, dimpotrivă, am simțit o liniște desăvârșită, aș putea spune, în Dumnezeu.

***Când ne rugăm cu pocăință,
avem această liniște – că Dumnezeu este cu noi!***

Vreau să vă îndemn și pe dumneavoastră să vă străduiți să dobândiți această pace. Există la Dumnezeu

⁶ Cuvânt adresat de Părintele Sofian unui grup de studenți din ASCOR București care veniseră să-l colinde pe Părintele și care umpluseră biserica Mănăstirii Antim, la sfârșitul anilor '90. Transcriere după înregistrare audio.

această metodă: când vrea El și când ne învrednicim și noi, avem ajutorul Lui permanent. Atunci când începem să ne rugăm cu pocăință, niciodată nu ni se pare că suferința noastră este mai grea decât a altora și totdeauna avem această liniște – că Dumnezeu este cu noi și ne ajută în orice împrejurare, oricât de grea ar fi ea pentru fiecare dintre noi. Așa încât vă îndemn cu sinceritate, din toată inima, să aveți această încredere că Dumnezeu este permanent lângă noi și în noi, și ne ajută, și ne mângâie, și ne întărește! E prezent în viața noastră așa cum noi nici măcar nu bănuim. Duh este Dumnezeu și în fiecare inimă creștină învie Dumnezeu.

Mulțumesc din toată inima pentru acest efort al fraților voastre. Este un efort care răspândește foarte multă bucurie creștină. Câtă bucurie aduce acest Betleem despre care cântăm în toate bisericile și în locuințele noastre! Betleemul, atât de aproape și atât de departe de noi, este, în cele mai delicate momente din viețile oamenilor, izvorul bucuriei, al păcii și izvorul gingășiei sufletești.

Mântuitorul, Stăpânul lumii și al Universului întreg, în smerenia Sa, a binevoit să coboare în nimicnicia noastră omenească și în răutatea noastră omenească. Pentru că s-ar fi găsit o casă unde să nască Maica Domnului dacă ar fi fost dragoste! Nu s-a găsit o casă și atunci au ales ieslea. De acolo, din iesle, ne binecuvântează cu prezența Lui în lume. Ne binecuvântează de fiecare dată când ne aducem aminte de acest moment al nașterii Sale și suntem cu gândul la El și cu nădejdea la El.

Domnul Iisus Hristos nu ne-a mințit niciodată!

Cu adevărat, Domnul Iisus Hristos nu ne-a mințit niciodată! A spus adevărul cu o putere și cu o siguranță dumnezeiască. Dumnezeu, așa cum a promis, nu ne părăsește niciodată și, tocmai atunci când nu ne ajută nimeni, tocmai atunci El este lângă noi, atunci ne ajută, dacă ne rugăm și dacă vrem cu adevărat să fim ajutați de El.

Mă iertați, dar pot spune că am pățit și eu asemenea lucruri în viața mea. Când nu aveam nici un pic de ajutor omenesc în jurul meu, atunci am simțit din plin ajutorul Mântuitorului nostru. Așa încât acest ajutor să îl aveți și dumneavoastră!

În același timp, să Îl cinstiți pe Dumnezeu și să vă respectați viața dumneavoastră, pentru că asta vrea Dumnezeu de la noi: să trăim în Lumină, pentru ca în Lumină să trecem după ce ieșim din această viață! Să trăiți întru Lumină pe acest pământ încurcat. Dumnezeu să ne ajute pe toți să trăim cu adevărat în pace și în bună înțelegere, nu numai în această perioadă a sărbătorilor, ci în tot anul și în toată viața noastră. Amin!

VALOAREA SUFLETULUI⁷

Sufletul rămâne o mare taină • Sufletul „este întipărirea vie a Sfintei Treimi în ființa omenească” • „Putem pierde orice, afară de suflet, căci, dacă ne rămâne acesta, încă n-am pierdut nimic!” • Suntem atenți cu adevărat la dorurile sufletului? • Purtăm în noi Icoana lui Dumnezeu!

Ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă-și pierde sufletul? Sau ce ar putea să dea omul, în schimb, pentru sufletul său? (Marcu 8, 36-37)

Frați creștini, în aceste cuvinte puține și simple, dar pline de înțeles adânc, Mântuitorul ne aduce aminte de prețul și de valoarea fără seamăn a sufletului nostru.

Ce este, oare, sufletul omenesc și de ce este el așa de scump înaintea lui Dumnezeu, încât nimic din lumea aceasta nu-i vrednic de el?

Ce este acest suflet al nostru, dacă însuși Cerul se bucură când un suflet rătăcit se întoarce la Dumnezeu

⁷ 21 septembrie 1969. Text înmănat de Părintele Sofian la sfârșitul anilor '90 pentru a fi publicat în această carte.

(Luca 15, 7)? Ce este sufletul omului, dacă Însuși Dumnezeu S-a întrupat și S-a jertfit pentru mântuirea și fericirea lui?

Sufletul rămâne o mare taină

Ca să ne putem da seama ce este sufletul și ce însemnătate are el pentru viața noastră pământească, cel mai simplu este să comparăm trupul unui om mort de curând cu trupul unui om viu. Și cadavrul are oase, mușchi, nervi și sânge; dar nu se mișcă, nu simte, nu vorbește și nu gândește, ca omul viu.

Ce-i lipsește oare?

Îi lipsește puterea aceasta tainică și nevăzută, insuflată de Însuși Dumnezeu în făptura primului om, putere care pune în mișcare trupul și pe care o numim suflet.

Sufletul este și va rămâne pentru viața de aici o mare taină, ascunsă vremelnic în trupul omenesc. El a fost comparat cu un diamant ceresc de mare preț.

Dacă privim prin el făpturile și lucrurile lumii, toate strălucesc cu o frumusețe care întrece toate frumusețile acestei lumi. Dacă privim prin suflet mormintele, ele se deschid, iar morții se văd ca și viii. Dacă privim prin el Cerul, cu lumea duhurilor înțelegătoare, toate se luminează și vedem plinătatea Împărăției vieții.

Toți oamenii ar dori să descopere această mare taină și să pipăie acest diamant ceresc. Dar sufletul nu se poate vedea și nu se poate pipăi. Zadarnic îl vom

căuta în mușchi, în sânge, în oase, în nervi, în creier, în inimă sau în orice altă părticică de materie.

Căci, deși el există și în corp, și în afara corpului – așa cum există un cântec pe un disc sau un gând în minte –, sufletul, fiind imaterial, nu se poate vedea și nici pipăi.

El este duh așezat de Dumnezeu în om și este partea prin care ființa noastră se înrudește cu Însuși Creatorul întregului univers. Căci sufletul este duh, așa cum „Duh este și Dumnezeu” (Ioan 4, 24).

Sufletul „este întipărirea vie a Sfintei Treimi în ființa omenească”

Când a fost plăsmuit omul cel dintâi, a zis Dumnezeu în sfatul Sfintei Treimi: „Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră” (Facerea 1, 26), iar mai apoi citim că „a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său” (Facerea 1, 27). Tot la începutul Sfintei Scripturi aflăm că, „luând Domnul Dumnezeu țărână din pământ, a făcut pe om și a suflat în fața lui suflare de viață, și s-a făcut omul ființă vie” (Facerea 2, 7).

Sufletul este, deci, chipul lui Dumnezeu în noi după fire, după har și după slavă.

După fire, sufletul omenesc este asemenea Tatălui în ceea ce privește mintea, care este izvorul cunoștinței; este asemenea Fiului în ceea ce privește cuvântul lăuntric, începutul înțelepciunii; și este asemenea Duhului Sfânt în ceea ce privește libertatea voinței, care este rădăcina tuturor bunătăților.

După har, sufletul este asemenea Fiului lui Dumnezeu, pentru că, prin Taina Sfântului Botez, sufletul primește darul înfierii, devenind și el fiul lui Dumnezeu prin har.

După slavă, sufletul este asemenea cu Însuși Dumnezeu prin puterea luminii dumnezeiești revărsate asupra sa, așa cum spune Sfântul Evanghelist Ioan: „Iubiților, acum suntem fii ai lui Dumnezeu, și ce vom fi nu s-a arătat până acum. Știm că dacă El Se va arăta, noi vom fi asemenea Lui, fiindcă Îl vom vedea cum este” (I Ioan 3, 2).

Deci, cel care vrea să afle ce este sufletul să știe că acesta este marea operă a sfatului lui Dumnezeu. Este întipărirea vie a Sfintei Treimi în ființa omenească.

În Împărăția lui Dumnezeu nu este altceva mai frumos, mai scump și mai plăcut decât vederea feței lui Dumnezeu, spre care și îngerii doresc să privească. Ei nu se mai satură privind la dumnezeiescul chip ca la un izvor nesfârșit de frumusețe și de lumină. Cineva spunea: dacă chipul sau fața lui Dumnezeu s-ar arăta o singură clipă în iad, iadul ar ajunge rai. Iar dacă o singură clipă fața lui Dumnezeu nu s-ar mai arăta în rai, acesta s-ar preface în iad. Să nu uităm că sufletul omenesc este după chipul feței dumnezeiești. De aceea, sufletul este odorul cel mai scump înaintea lui Dumnezeu.

În suflet stă toată puterea, tot prețul și toată valoarea ființei omenești, tocmai pentru că el este făcut după chipul lui Dumnezeu și în vederea unei nesfârșite asemănări cu El.

**„Putem pierde orice, afară de suflet, căci,
dacă ne rămâne acesta, încă n-am pierdut nimic!”**

În suflet stă toată superioritatea ființei umane față de restul viețuitoarelor, în el se află tot ceea ce face din om stăpânul Universului. În suflet stau rațiunea sau mintea, priceperea și judecata, cu ajutorul cărora omul pătrunde tainele naturii și o cucerește spre folosul său. Prin darul vorbirii, oamenii se înțeleg și se apropie unii de alții, iar prin darul creării valorilor de artă și prin toate celelalte daruri spirituale omul se ridică deasupra tuturor celorlalte fapte de pe pământ.

Într-un cuvânt, sufletul este altarul ființei omenești, este chipul și pecetea lui Dumnezeu în om. Obârșia sufletului este Dumnezeu, iar măreția, valoarea și noblețea sufletului stau tocmai în originea sa dumnezeiască.

Pentru mântuirea acestui suflet L-a trimis Dumnezeu pe Însuși Fiul Său în lume.

Pentru sufletul omului a pățimit Mântuitorul pe Golgota și Și-a vărsat scump Sângele Său pe Cruce.

Pentru el a întemeiat Domnul Biserica Sa pe pământ.

Pentru el există Împărăția Cerurilor cu toate bunătățile vieții veșnice, pe care ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit „și la inima omului nu s-au suit” (I Corinteni 2, 9).

Sufletul omului este, deci, lucrul cel mai de preț de pe pământ. Dacă am pune într-o balanță, de o parte, lumea întreagă, cu toate bogățiile, frumusețile și plăcerile ei, iar de cealaltă parte un singur suflet omenesc,

balanța va înclina spre partea acestuia din urmă. Mântuitorul Însuși ne spune foarte clar: „Ce-i folosește omului să câștige lumea întregă dacă-și pierde sufletul?” (Marcu 8, 36).

Putem agonisi toate bogățiile pământului, putem dobândi toată slava și admirația întregii lumi, putem să ne însușim înțelepciunea și știința tuturor neamurilor și ale tuturor înțelepților, dar dacă ne-am vândut sufletul diavolului sau l-am lăsat să se pângărească prin păcat și să meargă în iad, am pierdut totul. Căci toate celelalte nu au nici o valoare înaintea lui Dumnezeu dacă nu dobândim mântuirea.

Sau, altfel spus, putem pierde orice în afară de suflet, căci, dacă ne rămâne acesta, încă n-am pierdut nimic! Toate, într-un fel sau altul, se pot reface, se pot redobândi, în afară de suflet. Nu avem decât un suflet, iar dacă l-am pierdut, am pierdut totul.

Dar cum putem pierde sufletul? Piere el, oare, prin moarte?

Nu, pentru că sufletul este nemuritor și trăiește veșnic chiar după moartea trupească. Ceea ce omoară sufletul este păcatul, iar primejdia care-l amenință pe lumea cealaltă este iadul.

Suntem atenți cu adevărat la dorurile sufletului?

Dacă sufletul este lucrul cel mai de preț al ființei noastre, cea dintâi și cea mai mare grijă a noastră trebuie să fie grija față de suflet și față de mântuirea lui. Sufletul

trebuie să fie centrul de greutate al tuturor preocupărilor și străduințelor noastre.

Bine și firesc este să ne îngrijim și de cele ale trupului: de mâncare, de îmbrăcăminte, de adăpost și de celelalte. Însă Sfânta Evanghelie ne îndatorează să ne preocupăm, în primul rând, de suflet, de hrana și de mântuirea lui: „Au nu este sufletul mai mult decât hrana și trupul decât îmbrăcăminte? (...) Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă”, ne învață Mântuitorul (Matei 6; 25, 33). Iar atunci când a fost ispitit de diavol, Domnul Hristos a spus: „Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu” (Matei 4, 4). Adică, pâinea este, într-adevăr, trebuitoare pentru hrana trupului, dar ea nu îndestulează, nu satură întreaga ființă a omului. Căci omul are și un suflet, iar sufletul acesta are și el nevoie de hrana și de băutura lui, după care, dacă nu i le dai, tânjește și slăbește, precum trupul lipsit de pâine și de apă.

Într-una dintre *Fericiri*, Mântuitorul îi fericește pe „cei ce flămânzesc și însetează de dreptate” (Matei 5, 6). Deci, există și o altă foame decât cea după pâine și o altă sete decât cea după apă. Sufletul flămânzește și însetează ca cerbul după izvoarele apelor. El însetează și dorește după adevăr, bine și frumos, ca planta după lumina și căldura soarelui. El nu poate crește și nu se poate dezvolta decât sub razele binefăcătoare ale iubirii și ale buneii înțelegeri dintre oameni. Sufletul nu se adapă decât cu apa limpede a lacrimilor pocăinței și a rugăciunii. Sufletul nu se simte bine decât în aerul

curat al faptelor bune și al harului dumnezeiesc aflător în Biserică.

Pentru curățirea lui, sufletul are apa Botezului și a pocăinței; pentru hrană și întărire are masa dumnezeiască a Sfintei Împărtășanii; pentru sfințire și desăvârșire are în această viață Biserica și pe slujitorii ei sfințiți; iar pentru plata ostanelilor lui de pe pământ Dumnezeu i-a pregătit în cealaltă lume fericirea raiului.

Dar, frați creștini, oare cum ne purtăm noi cu sufletul nostru?

Nu cumva l-am detronat din locul de mare cinste în care l-a așezat Dumnezeu înlăuntrul ființei noastre? Nu cumva l-am izgonit la marginea preocupărilor, a grijilor și a frământărilor noastre de toate zilele? Suntem noi atenți, cu adevărat, la întrebările, la neliniștile, la nevoile și la dorurile lui către lumină, către curăție, către frumusețe și adevăr?

Rămâne să răspundă fiecare, în chip cinstit, cum se poartă cu propriul său suflet, de care – să știe bine! – va da seama înaintea lui Dumnezeu, Care i l-a încredințat!

Purtăm în noi Icoana lui Dumnezeu!

De obicei, nu ne obosește niciodată neconținută trudă și alergare după cele de trebuință pentru îndesțurarea trupului. Pentru asemenea preocupări găsim și timp, și bani, și energie, și bună dispoziție.

Când însă este vorba de cele necesare pentru suflet, ne apar în cale mii de piedici. Nu avem timp să mergem la biserică și nici măcar să ne aplecăm ochii asupra

unei pagini din Cartea Sfântă. Nu avem bani ca să-i ajutăm pe cei lipsiți care au nevoie de ajutorul nostru și nu avem nici energie, nici voință pentru a ne împotrivi ispitelor și patimilor care ne asaltează.

Ne alarmăm la cel mai mic semn de boală a trupului și îndată alergăm la doctori, după leacuri, dar suntem nepăsători la tremurul și la suferința sufletului slăbănogit de nehrană și lăsat în paragină! Ne întristăm foarte mult când pierdem o sumă de bani, un petic de pământ, o haină sau un prieten bun, dar nu ne sinchisim defel când ne pierdem sufletul, întinându-l cu noroiul minciunii, al răutății și al desfrânării, al beției și al tuturor patimilor omorâtoare de suflet!

Dar, cu cât vom neglija, vom uita sau vom disprețui mai mult nevoile sufletului, cu atât viața noastră va fi mai zbuciumată și mai nefericită.

Ca să nu ajungem așa, trebuie să ne rezervăm măcar o parte din energia și din puterile noastre de muncă, din agonisita și din timpul nostru, din ostenele și din zbuciumul nostru, pentru sărmanul suflet, pentru comoara aceasta tăinuită și nevăzută, ascunsă de Dumnezeu înlăuntrul ființei noastre. Să ne aducem aminte de el cât mai des. Să-l eliberăm, pe cât se poate, de robia nedreaptă și apăsătoare a trupului și a grijilor pătimășe.

Să-i dăm înapoi dreptul de întâietate, rangul de cârmaci și de centru al ființei noastre, al vieții și al preocupărilor noastre. Să-l ferim – mai ales – de tina păcatelor, căci sufletul este chipul lui Dumnezeu în noi. Purtăm în noi Icoana Lui. Iar când păcătuim, este ca și când aruncăm Icoana lui Dumnezeu în noroi.

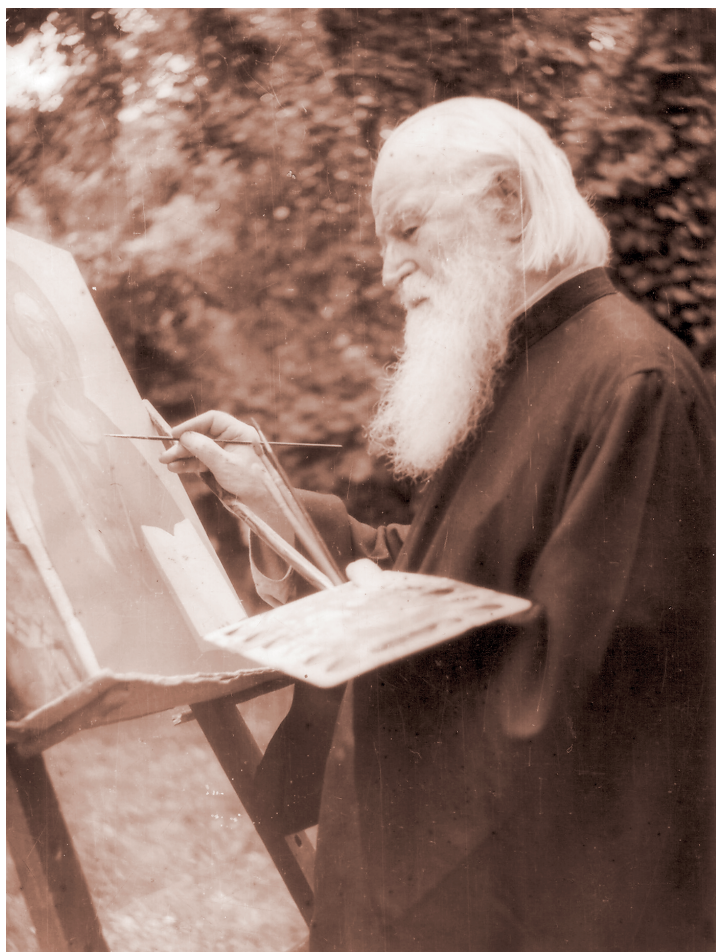
Să ne curățim sufletul prin baia lacrimilor lăuntrice ale pocăinței și ale mărturisirii adevărate; să-l hrănim cu lumina cunoștințelor folositoare, cu simțămintele curate de milă, de dreptate și de iubire ce înnobilează inima; să-l îmbărbătăm cu voința dârză de a face numai binele, voință care oțelește caracterul; să-l întărim cu rugăciunea care ne pune în legătură cu Dumnezeu; să-l hrănim cu hrana cerească a Sfintei Împărtășanii care ne unește pe deplin cu Hristos, Mântuitorul nostru.

Să ne apropiem, așadar, cât mai mult de noi înșine, de sufletul nostru și să-l îndemnăm la trezvie și la săvârșirea tuturor faptelor bune, șoptindu-i în taină aceste cuvinte de sfântă îmbărbătare:

„Suflete al meu, suflete al meu, scoală! Pentru ce dormi?

Sfârșitul se apropie și te vei tulbura. Deșteaptă-te, dar, ca să Se milostivească spre tine Hristos Dumnezeu, Cel ce este pretutindeni și toate le plinește.”⁸ Amin.

⁸ Condacul Sfântului Roman Melodul, din cadrul slujbei Canonului cel Mare.

„Cine simte nevoia să picteze icoane
trebuie să se nevoiască pentru a deveni el însuși o icoană!”
(Părintele Sofian)

Iisus Hristos Pantocrator
Turla bisericii Mănăstirii Dealu,
pictată în anul 1989 de Părintele Sofian Boghiu

Abisence em
Hame -Sina

*Sfinții Ierarhi, Sfântul Altar
Mănăstirea Radu-Vodă, București*

*Sfântul Ierarh Nicolae potolind furtuna
Mănăstirea Dealu*

Fotografia de pe abonamentul
eliberat de Direcțiunea Generală CFR

„În Biserica slavei tale stând,
în cer ni se pare a sta, Născătoare de Dumnezeu!”

Slujind alături de
Preasfințitul Teofan Sinaitul, Episcop Vicar Patriarhal,
în prezent Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

„Bucurați-vă pururea, rugați-vă neîncetat!”
(I Tesaloniceni 5, 16-17)